

## POSTANOWIENIE

Dnia 19 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Błaszczyk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 19 grudnia 2023 r.,

w sprawie z zażalenia Prokuratora Okręgowego w Krakowie na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 14 września 2023 r., sygn. akt So 26/22 w przedmiocie przekazania sprawy oskarżonych **S. S.**, **R. K.**, **I. C.** i **O.R.** celem uzupełnienia śledztwa,

na podstawie art. 437 § 1 k.p.k. w zw. z art. 438 pkt 2 k.p.k.

### **p o s t a n o w i ł :**

**uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w Warszawie do merytorycznego rozpoznania.**

## UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 14 września 2023 r., sygn. akt So 26/22, Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie na podstawie art. 344a § 1 i 2 k.p.k. zwrócił sprawy oskarżonych S. S., R.K., I. C., O. R. prokuratorowi celem uzupełnienia śledztwa, a w szczególności:

- a. zakończenia rozpoczętych, ale zaniechanych poszukiwań modułu L. M.(...) w razie konieczności połączonych ze zwróceniem się w tej sprawie do producenta tego modułu w trybie obrotu zagranicznego, celem wykorzystania takiego modułu w badaniach porównawczych na potrzeby sprawy oraz eksperymencie procesowym;
- b. zweryfikowania linii obrony oskarżonych, a w szczególności R.K. poprzez

przesłuchanie świadków wskazanych przez wnioskodawcę na okoliczności wymienione we wniosku o przekazanie sprawy prokuratorowi;

c. zweryfikowania linii obrony oskarżonych, a w szczególności R.K. i S. S. wskazujących, że moduły (...) w wyniku działań tych oskarżonych różniły się od modułów firmy (...) zarówno w kwestii oprogramowania jak i części składowych, między innymi poprzez uzupełnienie znajdujących się w aktach sprawy opinii biegłych o popartą oględzinami i badaniami zatrzymanych modułów ocenę, czy wskazywane przez oskarżonych zmiany występują w modułach (...) oraz porównanie tych modułów z oryginalnym modułem L. M. (...), a nadto celem ustalenia, które moduły posiadają oznaczenia ich typu naniesione przez firmę R.K., a które posiadają inne oznaczenia tego typu albo ich nie posiadają w ogóle;

d. poszukiwania dokumentów procesowych obrazujących sposób i tryb zatrzymania oraz oględziny przez agentów CBA modułów przechowywanych w pomieszczeniu 102 budynku „Ś.” na terenie (...), celem oceny czy stanowią one rzeczy zatrzymane w niniejszym postępowaniu karnym czy zostały wydane dobrowolnie, czy też ewentualnie winny być zwrócone pokrzywdzonemu, a następnie celem rozstrzygnięcia czy moduły ze wspomnianego pomieszczenia na terenie (...) są dowodami rzeczowymi oraz celem rozpoznania wniosku oskarżyciela posiłkowego o wydanie mu 20 sztuk modułów (...) z tego pomieszczenia;

e. przeprowadzenia eksperymentu procesowego polegającego na zbadaniu jak funkcjonuje system „.” w konfiguracji, w której użytkownicy korzystają w systemie z wielu egzemplarzy broni jednocześnie - po włożeniu do MKB oryginalnego modułu „L.” w miejsce modułu dostarczonego przez oskarżonych, celem ustalenia czy współpraca systemu z oryginalnym modułem firmy L. powoduje błędy w komunikacji i opóźnienia, o których mowa w wyjaśnieniach;

f. prawidłowe ustalenie wartości szkody w sprawie, w tym zweryfikowanie czy szkoda taka występuje poprzez:

- ustalenie na podstawie dostępnej dokumentacji, w tym dokumentacji księgowej i podatkowej, jakie zyski uzyskiwał (...) z koprodukcji, sprzedaży oraz serwisowania systemu „Ś.” i jego elementów w okresie objętym zarzutami;
- poszukiwanie audytu gospodarki modułami dostarczonymi pokrzywdzonemu

przez oskarżonych, o którym wspomina A.P. na k. 581 akt sprawy i wykorzystanie jego ewentualnych wniosków przy ocenie wartości szkody;

- dopuszczenie uzupełniającej oceny biegłego na okoliczność ceny rynkowej oryginalnego modułu L. z uwzględnieniem zmian tej ceny na przestrzeni lat, które obejmują zarzuty;
- dopuszczenia biegłego z zakresu ekonomii, księgowości lub innej specjalności według oceny, czy koprodukcja, sprzedaż oraz serwisowanie systemu „Ś.” i jego elementów w okresie objętym zarzutami było dla pokrzywdzonego działalnością dochodowa, czy też przyniosło stratę - przy uwzględnieniu faktu wykorzystywania w tym systemie modułów (...) oraz (...), ich ceny oraz przy porównaniu tej ceny z ceną oryginalnych modułów L. w tym samym okresie czasu;
- dopuszczenie opinii biegłego z zakresu ekonomii lub księgowości lub innej specjalności według oceny organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze celem oceny, czy ceny za jakie pokrzywdzony nabywał moduły sprzedawane przez oskarżonych mieściły się w granicach tzw. gry rynkowej i granicach reguł rentowności działalności gospodarczej.

Postanowienie to zaskarżył Prokurator Okręgowy w Krakowie – zarzucając rozstrzygnięciu:

- a. obrazę przepisów postępowania karnego, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 344 a § 1 k.p.k. i wskazanie konieczności uzupełnienia śledztwa poprzez kontynuację poszukiwań modułu L.M.- podczas, gdy taki moduł w trakcie śledztwa był przedmiotem badań przez biegłych z Instytutu Łączności Państwowego Instytutu Badawczego i nie jest zasadne dalsze jego poszukiwanie;
- b. obrazę przepisów postępowania karnego, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 344 a § 1 k.p.k. i wskazanie konieczności zweryfikowania linii obrony oskarżonych, a w szczególności R.K. poprzez przesłuchanie świadków wskazanych przez wnioskodawcę na okoliczności wymienione we wniosku o przekazanie sprawy prokuratorowi – podczas, gdy przeprowadzenie tych czynności przez Sąd, tj. przesłuchań świadków nie powodowało znacznych trudności i okoliczność ta pojawiła się dopiero dwa miesiące po wniesieniu aktu oskarżenia i tym samym nie może stanowić braku śledztwa;
- c. obrazę przepisów postępowania karnego, która mogła mieć wpływ na treść

orzeczenia, tj. art. 344 a § 1 k.p.k. i polecenie konieczności zweryfikowania linii obrony skarżonych, a w szczególności R. K. i S.S. wskazujących, że moduły (...) oraz (...) w wyniku działań tych oskarżonych różniły się od modułów firmy L. zarówno w kwestii oprogramowania jak i części składowych, między innymi poprzez uzupełnienie znajdujących się w aktach sprawy opinii biegłych o popartą oględzinami i badaniami zatrzymanych modułów ocenę, czy wskazywane przez oskarżonych zmiany występują w modułach (...) lub oraz porównanie tych modułów z oryginalnym modułem L., a nadto celem ustalenia, które moduły posiadają oznaczenia ich typu naniesione przez firmę R., a które posiadają inne oznaczenia tego typu albo ich nie posiadają w ogóle, podczas gdy porównania modułów (...) i (...) z modułami L. dokonali biegli z Instytutu Łączności Państwowego Instytutu Badawczego i w wydanej opinii stwierdzili, że moduły te się nie różnią, a nadto podejrzani od czasu wydania opinii w sprawie konsekwentnie korzystali z prawa do odmowy składania wyjaśnień i tym samym od tego czasu żadnej linii obrony na etapie śledztwa nie prezentowali, natomiast ustalenia które moduły posiadają określone oznaczenia została stwierdzona w trakcie oględzin przeprowadzonych w pomieszczeniach (...) i udokumentowana protokołem oględzin;

d. obrazę przepisów postępowania karnego, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 344 a § 1 k.p.k. i nakazanie poszukiwania dokumentów procesowych obrazujących sposób i tryb zatrzymania oraz oględziny przez agentów CBA modułów przechowywanych w pomieszczeniu 102 budynku „Ś.” na terenie (...), celem oceny czy stanowią one rzeczy zatrzymane w niniejszym postępowaniu karnym czy zostały wydane dobrowolnie, czy też ewentualnie winny być zwrócone pokrzywdzonemu, a następnie celem rozstrzygnięcia czy moduły ze wspomnianego pomieszczenia na terenie (...) są dowodami rzeczowymi oraz celem rozpoznania wniosku oskarżyciela posiłkowego o wydanie mu 20 sztuk modułów (...), podczas gdy dowody procesowe obrazujące sposób i tryb zatrzymania modułów w (...) znajdują się w aktach sprawy, tj. protokole przeszukania pomieszczenia 101 w trakcie którego ujawniono pomieszczenie 102 i które zostało zaplombowane /k.181-188/, a następnie żołnierze Żandarmerii Wojskowej dokonali oględzin tego pomieszczenia w tym modułów w nim ujawnionych /k.2181-2199/, a następnie w sposób nie budzący wątpliwości moduły

zostały przekazane do dyspozycji Sądu pismem z dnia 7.09.2023 r. które wpłynęło w dniu 11.09.2023 r. /k. 10541/;

e. obrazę przepisów postępowania karnego, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 344 a § 1 k.p.k. i nakazanie przeprowadzenia eksperymentu procesowego polegającego na zbadaniu jak funkcjonuje system „Ś.” w konfiguracji, w której użytkownicy korzystają w systemie z wielu egzemplarzy broni jednocześnie - po włożeniu do MKB oryginalnego modułu „L.” w miejsce modułu dostarczonego przez oskarżonych, celem ustalenia czy współpraca systemu z oryginalnym modułem firmy L. powoduje błędy w komunikacji i opóźnienia, o których mowa w wyjaśnieniach, podczas gdy przeprowadzenie takiego eksperymentu w sytuacji gdyby ten eksperyment miał dostarczyć dowodów nie jest czynnością, której dokonanie przez Sąd powodowałoby znaczne trudności oraz przeprowadzenie tej czynności z góry skazane jest na niepowodzenie, gdyż by moduł zadziałał niezbędna jest jego konfiguracja, która przeprowadzana była w (...) już po dostarczeniu modułu;

f. obrazę przepisów postępowania karnego, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 344 a § 1 k.p.k. i zalecenia prawidłowego ustalenia wartości szkody w sprawie, w tym zweryfikowanie czy szkoda taka występuje poprzez:

- ustalenie na podstawie dostępnej dokumentacji, w tym dokumentacji księgowej i podatkowej, jakie zyski uzyskiwał (...) z koprodukcji, sprzedaży oraz serwisowania systemu „Ś.” i jego elementów w okresie objętym zarzutami;
- poszukiwanie audytu gospodarki modułami dostarczonymi pokrzywdzonemu przez oskarżonych, o którym wspomina A. P. na k. 581 akt sprawy i wykorzystanie jego ewentualnych wniosków przy ocenie wartości szkody;
- dopuszczenie uzupełniającej oceny biegłego na okoliczność ceny rynkowej oryginalnego modułu L. z uwzględnieniem zmian tej ceny na przestrzeni lat, które obejmują zarzuty;
- dopuszczenia biegłego z zakresu ekonomii, księgowości lub innej specjalności według oceny organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze celem oceny, czy koprodukcja, sprzedaż oraz serwisowanie systemu „Ś.” i jego elementów w okresie objętym zarzutami było dla pokrzywdzonego działalnością dochodową, czy też przyniosło stratę - przy uwzględnieniu faktu wykorzystywania w tym systemie

modułów (...) oraz (...), ich ceny oraz przy porównaniu tej ceny z ceną oryginalnych modułów L. w tym samym okresie czasu;

- dopuszczenie opinii biegłego z zakresu ekonomii lub księgowości lub innej specjalności według oceny organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze celem oceny, czy ceny za jakie pokrzywdzony nabywał moduły sprzedawane przez oskarżonych mieściły się w granicach tzw. gry rynkowej i granicach reguł rentowności działalności gospodarczej,

podczas gdy faktycznie wartość szkody stanowi suma wszystkich kwot jakie (...) zapłaciło za dostawę urządzenia, w ramach realizacji kolejnych umów na dostawy modułów oznaczonych (...) oraz (...) tj. oznaczeniami wprowadzonymi do dokumentacji trenażera „Ś.” na urządzenia, które w istocie nie istniały jak też w sytuacji w której ich zakup był w większości przypadków całkowicie zbędny i tym samym nie istnieje potrzeba weryfikacji wysokości szkody.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w Warszawie sprawy celem rozpoznania.

#### **Sąd Najwyższy zważył, co następuje.**

Zażalenie Prokuratora Okręgowego w Krakowie zasługiwało na uwzględnienie.

Racje ma skarżący, że zastosowanie przez Sąd I instancji instytucji określonej w art. 344a § 1 k.p.k. było niezasadne. Należy mieć na uwadze, że stwierdzenie zaistnienia istotnego braku postępowania przygotowawczego, nawet gdyby rzeczywiście miało miejsce, nie jest wystarczające do zwrotu sprawy do uzupełnienia śledztwa. Ustawodawca wymaga bowiem w przepisie art. 344a § 1 k.p.k., aby uzupełnienie owego braku przez Sąd powodowało znaczne trudności. Oznacza to, że zwrot sprawy w tej fazie postępowania jest uzależniony od kumulatywnego spełnienia dwóch przesłanek, a mianowicie wystąpienia istotnych braków postępowania przygotowawczego oraz ustalenia znacznych trudności w ich usunięciu w postępowaniu sądowym.

Oceny spełnienia ww. przesłanek należy dokonywać przez pryzmat treści art. 297 k.p.k., a więc celów postępowania przygotowawczego (norma programowa tej fazy procesu karnego). Jednym z nich jest wymóg wyjaśnienia

okoliczności sprawy (niekoniecznie wszechstronnego) oraz zabezpieczenie i utrwalenie tylko w niezbędnym zakresie dowodów dla sądu. Gdy te cele są spełnione, nie ma podstaw do skutecznego zwrotu sprawy prokuratorowi. Z kolei ocena zebranego w toku postępowania przygotowawczego materiału dowodowego w kontekście braków tego postępowania, dokonywana jest pod kątem jego kompletności. W tym miejscu należy przytoczyć nadal aktualne stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone na gruncie art. 397 k.p.k. z 1969 r., zgodnie z którym przekazanie sprawy do uzupełnienia postępowania przygotowawczego w celu poszukiwania dowodów może nastąpić tylko wtedy, gdy istnieją realne możliwości znalezienia określonych dowodów. Jeżeli zakres postępowania przygotowawczego wskazuje na to, że określone dowody były poszukiwane, ale bez rezultatów, to sąd powinien sprawę rozpoznać w granicach aktu oskarżenia i zebranych dowodów (postanowienie z dnia 6 lipca 1974 r., IV KZ 126/74, OSNKW 1974, Nr 11, poz. 214.).

Stwierdzenie zaistnienia istotnego braku postępowania przygotowawczego, nawet gdyby rzeczywiście zaistniało, nie jest wystarczające do zwrotu sprawy do uzupełnienia śledztwa. Ustawodawca, jak wskazano, wymaga w art. 344a § 1 k.p.k., aby uzupełnienie owego braku przez Sąd powodowało znaczne trudności. Za bezcelowe i sprzeczne z dyrektywą rozstrzygnięcia sprawy w rozsądnym terminie byłoby zwrócenie sprawy we wskazanym trybie w celu zaznajomienia oskarżonego lub jego obrońcy z materiałami przedmiotowej fazy postępowania karnego (por. Kodeks Postępowania Karnego, red. J. Skorupka, Legalis 2023, t. 5 do art. 344a). Chodzi przecież o spowodowanie rzeczywistych trudności, a nie jedynie hipotetycznie możliwych (*in abstracto*), czyli zawsze odnieść należy oceny w rozpatrywanym przedmiocie, do realiów sprawy podlegającej rozstrzygnięciu przez sąd.

Sąd Najwyższy w orzekającym składzie podziela wyżej wskazane wypowiedzi judykatury i przedstawicieli doktryny. Przedmiotowa sprawa niewątpliwie wymaga znacznego nakładu pracy, jest obszerna, ale stosowne, w tym niezbędne czynności dowodowe mogą i powinny być przeprowadzone w toku przewodu sądowego. Przyczyną zwrotu sprawy do postępowania przygotowawczego nie może być bowiem weryfikacja materiału dowodowego, gdyż

ta należy do zadań sądu orzekającego. Ocena zebranego w toku postępowania przygotowawczego materiału dowodowego w kontekście braków tego postępowania, dokonywana jest z perspektywy jego kompletności, a nie wartości. Niekompletność materiału dowodowego musi dodatkowo zaś stanowić przeszkodę do merytorycznego rozpoznania sprawy. Ujęcie to nakazuje dokonanie analizy najbardziej pragmatycznego sposobu dalszego postępowania, a sąd przed podjęciem decyzji w trybie art. 344a § 1 k.p.k. winien rozpatrzyć wszystkie możliwości uzupełnienia tych braków bez stosowania zwrotu do uzupełnienia przez organ prowadzący postępowanie przygotowawcze (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2018 r., VII KZ 13/18).

Z tych wszystkich względów na podstawie art. 437 k.p.k. orzeczono jak w sentencji postanowienia.

Obecnie należy przystąpić do merytorycznego rozpoznania sprawy przez właściwy miejscowo i rzeczowo Sąd wojskowy.

JML

[ms]